

DÉLMAGYARORSZÁG

79. évfolyam, 180. szám
1989. augusztus 2., szerda

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEVEDI LAPJA

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ara: 4,30 forint

Foszladozó borítékok

Barátom borítékokat rakosgat életem. A kuperták elnyűttek, a szélük foszladozik. Nem szerelmes leveleket küldtek bennük, még csak nem is a hivatal idézte magához az engedelmességre kárhözlatott állampolgárt. A hónap elején ide vándorol a fizetés, hogy azután a kiporciózott pénznek gyorsan hűlt helye legyen.

„Nem is tudom sokszor, hogyan is húzzuk ki a következő fizetésig — morfondírozik a háziasszony. — Az a tizen-egynéhányezer, amit ketten hazahozunk, úgy eltűnik, mintha feneketlen dézsába öntenénk. Itt a lakástörlesztés, a bútorkölcsön, a két gyerek Sorol-jam tovább? Egyelőre a szülők még megállnak a saját lábukon. Ha ők lebetegednek, nem is tudom, mi lesz velünk? És mi még nem is vagyunk szegények...” — teszi hozzá keserűen.

Tudós közgazdászok, szociológusok vették nagytitka alá az elmúlt években az egyre növekvő szegénységet. Ma már tehetik! De évtizedeken át száműzött fogalom volt a szocialista társadalmakból a nincstelenség. Bűnnek számított szóba hozni. Nálunk ilyen nincs, és nem is lesz! — sulykolták belénk a demagógia. Odaát, a fogyasztói társadalomban keressük a koldust. Azután eljöttek azok az évek, amikor könnyebben élhettünk egy kicsit, futotta arra is, hogy szémezzünk a világban. Hamar felnyílt a szemünk: rájöttünk, hogy a világ másik fele sem csak koldusokból, nincstelenségből áll. Sőt! Idehaza közben egyre jobban romlott a helyzet. A kölcsönök szaporodtak, a nagylelkű hitelajánlatok viszont gyorsan apadtak. Kiderült, a viszonylagos jólét, amit a hatvanas-hetvenes években megteremtettünk, igencsak ingatag. Hol a tűréshatár? — kérdezzük ma már egyre többször.

Szegénynek lenni Magyarországon tömeges életformává vált az elmúlt években. Hivatalosan is hárommillió nincstelen országra lettünk. Sokan még a létminimumhoz elengedhetetlenül szükségeset sem tudják előteremteni. A kölcsönök árán megvásárolt politikai konszenzus pillanatok alatt felborult. Vajon kit érdekelt a hatvanas évek konszolidált világában a parlamenti demokrácia, a piacgazdaság, a reform? Ne állassuk magunkat: szinte senkit. A nehezedő életviszonyok hozták magukkal a régivel való elégedetlenséget. Csak éppen arról feledkezünk meg, hogy valódi demokráciához pénz is kell. Rávaló nélkül aligha lehet jó parlamenti döntéseket hozni.

Reménytelen lenne a jövőnk? Eni ílyet véletlenül se mondanék! De tudomásul kell vennünk, hogy mindennek ára van. A fejlődésnek, a jólétnek is. Egyetlen ország polgárainak sem adták ingyen a konszolidált életet. A szegénységgel együtt él a gazdagság is. Aligha lenne ésszerű kifogásolni, hogy nálunk is akadnak, akik felfelé kapaszkodtak az elmúlt években. Sokkal kevésbé szimpatikus viszont az, hogy a hiányhelyzet kibaszálva, éppen azok kapják most a társadalomtól a legtöbbet, akik a legkevésbé tevések érte. A második gazdaság, az ellenőrizhetetlen feketejövődelmek, a korrupció azonban eltart még jó ideig. Meg kell tanulnunk együttélni vele, miközben saraboljuk, visszazsorítjuk.

Dehogyan kívánom én vissza az elmúlt évtizedek helytelen, egyenlősdi politikáját. Az esélyek egyenlőségét kell megteremteni, nem pedig egy vélt, hamis elképzelést tovább erősíteni. A látszategyenlőség, a felszínen jónak tűnő élet jó obulus volt évtizedeken át egy önmagát és tartalékait végtelenen felelt politikai szisztéma fizetőszközeként Olcsó kenyérrel, áron aluli hússal, filléres sörrel, látszatra konszolidált környezettel meg lehetett vásárolni a társadalmat. A régi szisztéma akkor került igazán bajba, amikor a halogatást a hatalom már nem tudta megfizetni. Egyre inkább a lakosságra hárította át az állam a magunk mögött hagyott évtizedek hibás gazdaságpolitikájának minden következményét. A veszteséges vállalatok mesterséges életben tartását, az elhibázott nagyberuházások árát. S mivel nincs valódi verseny, a vállalatok egyszerűen továbbhárítják a gáláns „nagybácsi” csökkenő apanázsát a lakosságra. Tovább növelve a szegények amúgy is növekvő táborát.

A szegénység állapota, sors lett mára Magyarországon. Olyan perspektívtalan életforma, amelyben esély sincs arra, hogy valaha is a konszolidált társadalom tagjai közé emelkedhessen az állampolgár jó része. Olyan életmód, ahol az emberek mindennapi cselekedeteit, gondolkodásmódját a szüntelen pénzhiány, az állandó nélkülözés motiválja, hogy azután a fizikai állapot előbb-utóbb szellemi sivárságot is hozzon magával. A kör bezárul...

Politikai handabandázás is szegélyezi megoldási kísérleteinket. A szegénység csapdájából ki kell szabadítani a társadalmat! — kiáltanak egyre hangosabban. Jóléti társadalmat kell teremtenünk! De hogyan? Erre már jóval kevesebb szónok vállalkozik.

Mint sok minden más gondot, a szegénységet sem lehet önmagában felszámolni. A tartósan teljesítményképtelen gazdaság, a farizeus elvekre épült társadalom nem teszi lehetővé, hogy jobban, kényelmesebben éljünk. A felemelkedés programját csak valódi, gyors és hathatós társadalmi-gazdasági változásokkal tudjuk megvalósítani. Olyan hiteles programmal, ami mögé nemcsak szavakkal, de munkával, áttüneti áldozattal állással is felsorakozik az egész társadalom. Saját magunk érdekében, mert borítékjaink vésszen foszladoznak...

Rafai Gábor

Szobor a legszögedibb szögedinek

Kalmár Márton, a szobor alkotója:

— Néhány évvel ezelőtt kaptam Temesi Feritől egy lapot, amiben valahogy így viccelődik: „Te, Marci, nem gondold, hogy állítani kellene már egy szobrot Satya bácsinak is?”

Tegnap felavatták Bálint Sándor szegedi néprajztudós portrészobrát az alsóvárosi Mátyás téren. Szeged hivatalos vezetése a város egykor kitagadott fiát ezzel a gesztussal fogadta vissza. Az avatáson Csonka István tanácselnök mondott ünnepi beszédet és Ilia Mihály irodalomtörténész emlékezett Bálint Sándorra! Este a Kármelhegyi Boldogasszony-kápolnában tartottak szentmisét a legszögedibb szögedi emlékére.

A kőből faragott mellszobor nem messze áll attól a helytől, ahol Bálint Sándor 85 évvel ezelőtt megszületett, s annak a templomnak kapujától, ahonnan kilenc évvel ezelőtt örök pihenőre indult. Akik ismerték őt, s tudják törekény életének történetét, átérzik az esemény jelentőségét: megkésve ugyan, de születtének hajtott most fejet egy város. Vannak, persze, akik eddig is levett kalappal jártak-keltek Bálint Sándor életműve és emléke előtt. Most ők szólnak:

Kalmár Márton, a szobor alkotója:

— Néhány évvel ezelőtt kaptam Temesi Feritől egy lapot, amiben valahogy így viccelődik: Te, Marci, nem gondold, hogy állítani kellene már egy szobrot Satya bácsinak is? — Persze, akkoriban ezt nem gondolhattuk komolyan. Most elfogódott tisztelettel birkózom a feladattal. Vigyáznom kell, nehogy a személyes emlényeim jobban megjelenjenek ezen a portrén, mint a műfajtól elvárható formai, plasztikai értékek. Sanyi bácsi törekényiségét, finom derűjét, egyszerűségét kell köbe vésnem. Úgy érzem, nem baj, ha kicsit talán ünnepélyesre sikerült ez a szobor.

*

Tóth Béla író:

— Ha látná Sándor bácsi, hogy ünnepeljük, biztos azt mondaná: „Nem köll ez, gyerekek!” Őt életében sem a sikerek érdekelték. Egyetlen fontos létezett számára: hogy dolgozhasson. Nem roppant össze, amikor meghurcolták, nyugdíjazták. Nem érdekelte, hogy az íróasztalnak ír, haláláig dolgozott. Hogy most szobrot avatunk, ennek csak örülni tudok. S remélem, ezzel nem intéztük el Bálint Sándor „visszafogadását”. Az igazi folytatás az lenne, ha újra kiadnánk a Szegedi Szótárt, ha egy sor fontos írását összegyűjthetnénk és közkinccsé tehetnénk végre. Hiszen annyi mindent írt Szegedről, Rókusról, a cincárvárosról, az iparosságról: szakrális kutatásait is alig ismeri az utókor.

*

Péter László irodalomtörténész:

— Elégtétel ez, hogy az az ember, aki annyit tett a szögedi nemzetért, végre méltó helyet kap a város szellemi életének értékei között. Scheiber Sándor még

életében megjósolta a tudós néprajzsnak, hogy szobra lesz egyszer városában. Szerinte a talapzat már régen elkészült. Bálint Sándor szobrát kutatásai, írásai, mint hatalmas kőkövek tarthatják majd — mondta. Sokan gondolhatják, hogy ez az emlékezés most egy konjunktúra, egy kampány része. Nem hiszem, hogy csupán erről lenne szó. Akik ismerték és szerették Bálint Sándort, azok már kilenc éve készülődnek, hogy egy alkalmas pillanatban emléket állítsanak neki.

*

Trogmayer Ottó régész:

— Őt évvel ezelőtt Bíró János, nyugalmazott dékáni hivatalvezető megkeresett, és átadott nekem egy takeresztetkönyvet, melyben 19 ezer 500 forint volt. A pénzt az egykori tanítóképzős haligatők gyűjtötték össze, hogy belőle Bálint Sándornak szobrot készítesenek. Ezt az összeget toldotta meg most a városépítő egyesület, a megyei tanács és a múzeum. Örülök ennek a szobornak, de azt is meg kell mondjam, úgy látom, kicsit túl sokan akar-nak talapzatára fölkapaszkodni. A hetvenes évek közepén, mikor portréfilm készült Sándor bácsiról, én voltam a beszélgetőpartnere. Megkérdeztem tőle: hol vannak a tanítványai? Mire ő azt válaszolta, neki tulajdonképpen a mostoha körülmények miatt nem volt

Somogyi Károlyné felvétele

A tudását, ragaszkodását és hitét örök mosolyba záró mester — és Alsóváros népe — előtt Kónya György furulyán még egyszer eljátszotta a számára felejthetetlen nótákat

lehetősége tanítványokat nevelni, iskolát teremteni. S most mégis úgy tűnik, egyre több tanítványa lesz. Ez azt is sajnálnám, ha most két évig mindent róla neveznénk el. Jó lenne inkább, ha újra ki tudnánk adni a Szögedi Nemzetet.

*

Ilia Mihály irodalomtörténész:

— Nem Bálint Sándornak, nekünk van szükségünk erre a szoborra. Ne tagadjuk,

örülnünk kell neki. A hátramaradottak lelkiismeret-furdalása is benne van ebben a szoborállításban, de a lehetőség is, hogy az oly sok méltatlan komisszág után a város hivatalos vezetése végre másként ítéli meg születtének életművét, szellemét, mint eddig tette. Itt az utóbbi negyven év alatt rengeteg emlékeznivaló hazamozdott föl, nem árt azokat számba venni végre. Legyen ez a szobor is — törlesztés.

Pacsika Emília

Hárommillió nincstelen...?

Szegénység! Az elmúlt évtizedekben száműzött fogalom volt a magyar társadalomból. Akit anyagi gondok nyomorgattak, akinek nem telt a tisztességgel megélhetésre, az vessen magára! — vették be a köztudatba. Nálunk mindenki boldogulhat, aki akar. Ha mégsem? Akkor nem a társadalom, az egyén a hibás! Az elmúlt években lassan-lassan oldódni kezdett a hamis felfogás. A politika is kénytelen volt tudomásul venni: önhibáján kívül is kerülhet valaki a lét periferiájára. Közben azonban egyre többen süllyedtek le, küszködtek napi megélhetési gondokkal, filléres problémákkal. Az elmúlt tíz évben a fogyasztói árak több mint 220 százalékkal emelkedtek. A fizetések? Hírből se ennyivel. A ma már sokszor szegényteljesnek tűnő nyugdíjak még ennyivel sem. A fiatalok többsége nem képes önálló otthonot teremteni magának, mert anyagi képtelenség. Az idősök nagy részének nem telik húsrá, gyümölcsre Tavaly a

társadalom húsz százaléka — csaknem kétfélmillió állampolgár — élt a társadalmi minimum egyébként is nagyon alacsonyan meghúzott határa alatt. Közel egymillióan még a létminimumot sem érték el. A társadalom 1989-ben elérkezett oda, hogy tagjainak „biztosítani tudja” az 1973-as életszínvonalat. Azaz az éhenhalás-nél többet, a tisztességes megélhetésnél kevesebbet. A működésképtelenné vált hazai gazdaság átalakítása áldozatokkal jár. Csak nehogy úgy járjunk, hogy végül a műtét sikerül, de a beteg adigra belehal...

Az egykori kétfélmillió koldus országából mára hárommillió nincstelen országává váltunk volna? Erre keres választ mai összeállításunk. Munkatársaink — Kovács András, Nagy László, Rafai Gábor, Szabó Magdolna és Tóth Szeles István — lapunk 3. oldalán rajzol szomorú térképet a mind jobban fenyegető veszélyről, a szegénységről

Csütörtökön Választási nagygyűlések

Holnap, csütörtökön délután 6 órakor a szegedi 1-es számú országgyűlési választókerület mindhárom képviselőjelöltje választási nagygyűlésen vesz részt.

Az MSZMP Szeged Városi Bizottságának elnöksége a Széchenyi (Tiszaz parti) gimnáziumban rendez nagygyűlést Miklós Károly képviselőjelölt számára, amelyen a jelölten kívül fől szólat Vastagh Pál, a párt képviselőtében és a jelöltet támogató szervezetek képviselői. (A nagygyűlés előtt 5 órától fellépnek a Szegedi Nemzeti Színház művészei és a Molnár Dixieland együttes. A műsort Bán János vezeti.)

Dobozy Levente, a HNF jelöltje Algyőn, a tanácskészen rendezendő nagygyűlésen találkozik a választókkal.

Raffay Ernő, az MDF képviselőjelöltje a felsővárosi (IIa) általános iskolában vesz részt nagygyűlésen.